

Høringsuttalelse Verneplan for Nedre Adventdalen

Dato: 13/10-2023

Deres ref: 22/02296-43

Svalbard Science Forum (SSF) takker for muligheten til å kommentere forslaget til verneplan for Nedre Adventdalen. Som del av referansegruppen for arbeidet har SSF-sekretariatet aktivt søkt å bidra i prosessen siden oppstarten i 2018 og levert innspill ved flere anledninger. Vi støtter målet om å beskytte det unike fuglelivet samt geologisk og biologisk mangfold i Nedre Adventdalen. Vi ser at planforslaget har flere referanser til forskningsaktivitet. Ueberørt natur er viktig for forskningen, og samtidig er forskningen viktig for å ha kunnskap om naturens tilstand og behov for beskyttelse.

Innledning

Adventdalen er et viktig område for forskning og utdanning av arktiske forskere for i dag og i framtiden. Den høye aktiviteten gjenspeiles delvis i databasen Research in Svalbard (RiS). Aktiviteten foregår flere steder i Adventdalen, både i områdene som er utpekt for forskning i Arealplan 2016-2026 for Longyearbyen, og utenfor disse.

Høringsvaret fra Svalbard Science Forum bygger på forumets målsetting om:

- Å opprettholde de gode forholdene for utdanning og forskning nær Longyearbyen.
- Å begrense økningen i søknadsvolum, både for forskerne og for Sysselmasteren.
- Å oppnå avklaringer når det gjelder registrering og oppfølging av forskningsinstallasjoner i Nedre Adventdalen.

Tilgjengeligheten til Nedre Adventdalen innebærer at feltarbeid der, for forskning og for utdanning, kan gjennomføres med mindre miljøavtrykk enn om virksomheten skulle drives i andre områder på Svalbard. SSF har lenge anbefalt at feltarbeid legges til Adventdalen av hensyn til klima og miljø.

Når vi er opptatt av søknadsvolumet, er det fordi det i høringsdokumentet legges til grunn at allerede i dag må alle forskningstiltak og feltarbeid på Svalbard sende inn melding om sin virksomhet via RiS-databasen, og at Sysselmasteren deretter vurderer om det er behov for tillatelse til aktiviteten. Ut fra dette forventes det ikke at søknadsmengden vil øke som følge av vernet. Dagens praksis er imidlertid at det for prosjekter som ikke trenger tillatelse ikke er noen plikt til registrering i RiS, bortsett fra at SSF bare behandler finansieringssøknader (AFG, SSG og søknader til Svalbards miljøvernfond) fra prosjekter som er registrert i RiS. SSF oppfordrer til at alle prosjekter registreres i RiS, men vi innser samtidig at det er en del feltaktiviteter som foregår løpende og med varierende intervaller avhengig av vær og naturhendelser. SSF/RiS har med andre ord ikke oversikt over antallet feltarbeid i Nedre Adventdalen, og det er derfor usikkerhet knyttet til verneforslagets konsekvensvurdering når det gjelder søknadsvolum. Så vidt SSF kan se vil forslaget til verneplan, slik det er i dag, innebære en ukjent, og trolig betydelig, vekst i søknadsvolumet.

Det er en rekke forskningsinstallasjoner i Nedre Adventdalen, de fleste relativt små. Det har hittil ikke vært krav om registrering av mange av disse. Dette innebærer at RiS har ufullstendig informasjon om

installasjoner. Økt registrering vil gi bedre muligheter for vurdering av samlet belastning, øke mulighetene for samarbeid om og gjenbruk av installasjonene og mulighet for opprydding når installasjonene går ut av bruk.

Vi vil understreke at SSF ikke er imot verneplanen, og vi er ikke generelt imot at noe forskningsaktivitet må flyttes, men slik flytting må ikke bidra til økt miljøpåvirkning. Samtidig er vi opptatt av at det også legges til rette for forskning og at man foretar grundige vurderinger av gevinstene av forslagene opp mot konsekvensene.

Svalbard Science Forums anbefalinger

Ut fra forumets målsetting anbefaler forumet derfor at

1. PF9/D35 Forskningsområde Adventdalen i Arealplan for Longyearbyen tas ut av verneområdet. Området er et klart avgrenset område dedikert til forskning i arealplanen og det har allerede infrastruktur som forskningsinstallasjoner, veitilgang, strøm og nett. Sammen med nærheten til Longyearbyen legger det til rette for forskningsaktiviteter med et relativt lite miljøavtrykk – i dag og i framtiden. Området er utenfor området som i kunnskapsgrunnlaget er beskrevet som spesielt viktig område for vannfugl. Etablering av tilsvarende muligheter andre steder vil innebære gjentakelse av de inngrepene som allerede er foretatt i dette området.
2. forskningsinstallasjoner eksplisitt inkluderes i forskriftens begrep «innretninger»
3. de eksisterende unntakene for inngrep i landskapet som er gitt i Sysselmesterens «Retningslinjer for forskere på Svalbard» videreføres ved at det defineres enkelte unntak for mindre forskningsaktiviteter som:
 - a. innsamling av løse steiner og fossiler,
 - b. innsamling av sopp, tang og tare, og
 - c. innsamling av mindre jordprøver, og is-, snø- og vannprøver (salt og ferskvann).
4. det etableres et tilsvarende unntak for sedimentprøver
5. det etableres en definisjon av «mindre forskningsinstallasjoner» i Nedre Adventdalen hvor det stilles krav om merking og registrering i RiS, men som kan unntas søknadsplikt
6. det presiseres at det kan gis rammetillatelse. Dette kan særlig være aktuelt for større forsknings- og utdanningsinstitusjoner som gjennomfører en serie mindre feltarbeid.
7. det etableres en overgangsordning for å få nok tid til å utarbeide veiledende materiale samt foreta nødvendige endringer i RiS-databasen, m.m.

Konkrete endringsforslag

I endringsforslagene nedenfor har vi etter beste evne oversatt anbefalingene til endringer i forskriftsteksten. I endringsforslagene er forskriftstekst i kursiv, forslag til ny i tekst er markert i rødt og forslag til strykninger er markert med gjennomstrekning. Når det gjelder punktene 3, 4 og 5 ovenfor har vi lagt dem inn som tillegg til § 3, men det er mulig de hører hjemme i en egen paragraf. Et tredje alternativ er å skrive dem inn i § 10.

§ 2. Geografisk avgrensning

SSF foreslår at paragrafen endres slik at PF9/D35 Forskningsområde Adventdalen i Arealplan for Longyearbyen ikke omfattes av verneplanen. Vi har ikke formulert ny tekst i § 2 siden dette mest handler om bruk av kart.

§3 Forbud mot tiltak og inngrep i landskap, natur- og kulturmiljøet

SSF foreslår at paragrafen endres som nedenfor.

Det er forbudt å iverksette virksomhet og inngrep som varig kan påvirke landskap, natur- og kulturmiljøet. Forbudet omfatter oppføring og plassering av midlertidige eller varige bygninger, anlegg, *forskningsinstallasjoner* og innretninger, anlegg av vei, fremføring av luft- og jordledninger, terrenginngrep, graving, utfylling, flytting og henleggelse av masse, planering, skraping av havbunnen og jordoverflaten, drenering og annen form for tørrlegging, boring, sprenging, uttak av mineraler, olje og fossiler og andre lignende tiltak. Opplistingen er ikke uttømmende.

Det er likevel tillatt med

- a. drift og vedlikehold av eksisterende lokal drikkevannskilde og kraftforsyning.
- b. nødvendig vedlikehold av bygninger, *forskningsinstallasjoner* og innretninger som er i bruk. Vedlikehold omfatter ikke ombygging, utvidelse eller større istandsetting.
- c. vedlikehold av eksisterende veier

For forskningsformål er det videre tillatt med:

- *innsamling av løse steiner og fossiler,*
- *innsamling av sopp, tang og tare,*
- *innsamling av mindre jordprøver, og is-, snø- og vannprøver (salt og ferskvann),*
- *innsamling av mindre sedimentprøver,*
- *etablering av mindre forskningsinstallasjoner forutsatt tillatelse fra grunneier og at disse merkes og registreres i databasen Research in Svalbard.*

§ 9. Tillatelse etter søknad

SSF foreslår at paragrafen endres som nedenfor.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til

- a. *Istandsetting og gjenoppbygging av bygninger, anlegg, *forskningsinstallasjoner* og innretninger som er ødelagt ved brann eller naturskade*
- b. *Landing med luftfartøy, i forbindelse med tilsyn, vedlikehold og drift av navigasjonsmidler, kommunikasjonsanlegg og værstasjoner*
- c. *Begrensede tilretteleggingstiltak for friluftsliv*
- d. *Habitatforbedring for fugl*
- e. *Tiltak og installasjoner i forbindelse med fremtidig energiforsyningsløsning*

Tillatelsen skal vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som tillatelsen kan få for naturmiljøet og verneverdiene, og hvordan dette er vektlagt.

§10 Dispensasjon fra bestemmelsene

SSF setter pris på mulighetene for unntak fra forskriften og at det tydelig framgår at disse er hjemlet i Svalbardsmiljølovens § 22. Det er ingen presisering i § 22 av hva slags søknader som er mulig, men det kan være informativt for publikum at det presiseres at det er mulig å søke om rammetillatelser for lengre perioder, i visse områder eller for bestemte typer inngrep. SSF foreslår at det tydeliggjøres at dispensasjoner kan gis som rammetillatelser. SSF foreslår at paragrafen endres som nedenfor.

*Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon fra bestemmelsene i denne forskriften etter svalbardsmiljøloven § 22. *Dispensasjoner kan gis som rammetillatelser.**

Alternativt kan dette hensynet ivaretas ved at Sysselmasteren på egnet måte informerer om at dispensasjoner kan gis som rammetillatelser.

§ 13. Ikrafttredelse

Ikrafttredelsesprosessen bør ta hensyn til:

- behov for veiledningsmateriale
- eventuelle endringer i RiS
- at planlagt aktivitet, f.eks. forsknings- og utdanningsaktiviteter, er i stand til å oppfylle de til enhver tid gjeldende krav
- nødvendig etablering av prosesser for håndtering av uregistrerte forskningsinstallasjoner (det er en del gammel historikk å rydde opp i)

SSF foreslår at paragrafen endres som nedenfor.

~~Denne forskriften trer i kraft straks.~~ *Forskriften trer i kraft i takt med utarbeidelsen av IKT-løsninger, prosedyreendringer og veiledningsmateriale og slik at pågående forsknings- og utdanningsaktiviteter ikke forstyrres i urimelig grad. Hele forskriften trer i kraft seinest 1.1.2025.*

Videre arbeid

Vi ser fram til det videre arbeidet med verneplanen. Dersom det er uklarheter med våre forslag, bidrar vi naturligvis gjerne med oppklaringer, eventuelt i form av deltakelse i en felles arbeidsgruppe. Vi ser også at det kan diskuteres om enkelte tema hører hjemme i forskriften eller i veiledende materiale, og vi bidrar gjerne til oppklaring av slike spørsmål. Endelig vil vi oppfordre Sysselmasteren til å vurdere konsekvensene for drift og utvikling av RiS og til å vurdere hvordan en trinnvis innføring av den kommende forskriften kan gjennomføres i praksis.

Med vennlig hilsen

Pål Sørgaard
leder av Svalbard Science Forum